

Pracovní list č. 12

Plazi – krokodýli - starší

<i>Věková skupina:</i>	4. – 5. třída
<i>Počet stran:</i>	4
<i>Časová náročnost:</i>	15 minut
<i>Vzdělávací cíl:</i>	Děti znají základní informace o kajmanovi.
<i>Postup při vypracování:</i>	Děti najdou v Zahradě kajmana. Některé odpovědi se budou snažit odhadnout, jiné vyčtou v informativní tabulce, některé mohou zjistit pozorováním.
<i>Zpracovala:</i>	Alena Procházková
<i>Ilustrátor:</i>	Vitudanish Dara, student Gymnázia Dr. J. Pekaře
<i>Rok zpracování:</i>	2017
<i>Použité zdroje:</i>	

1. ČIHAŘ a KOL., 1988. *Příroda v ČSSR*. 3. rozš.vyd. Praha: Práce.
2. ZELINKA, Jaroslav, VOŽENÍLEK, Petr, 1998. *Krokodýlové: přežívající současníci dinosaurů*. Úvaly: Ratio. ISBN 80-902312-3-3.
3. ZICHÁČEK, Vladimír, 1995. *Zoologie*. Olomouc: Fin. ISBN 80-85572-74-5.
4. ZWACH, Ivan, 1990. *Naši obojživelníci a plazi ve fotografii*. Praha: SZN. ISBN 80-209-0053-5.

Pracovní list č. 12: Plazi – krokodýli B

Teoretické informace

Krokodýli jsou vodní plazi. Žijí obojživelným způsobem života v tropických a subtropických řekách a jezerech, někteří i v mořích. Nepříznivé klimatické období přečkávají zahrabáni v bahně. Jejich tělo kryje pancíř z rohovitých desek, zpevněných na hřbetě často i deskami kostěnými. Krokodýlové jsou aktivní zejména za soumraku a v noci.

Kajman brýlový

Vzhled

Obvykle dorůstá délky 1,4–1,9m. Zbarvení má šedé, olivové, hnědé až černavé. Jeho tlama je asi 1,5krát delší než její šířka. Přední koutky očí spojuje mírně dozadu prohnutá lišta připomínající příčku brýlí, podle níž druh dostal jméno. V horní čelisti má 14–15 zubů a v dolní čelisti 18–20 zubů. Mezi čelistmi je na každé straně 5 zubů. Hřbetní štít je tvořen 8–10 podélnými a 18–19 příčnými řadami štítků. Oba kýly se vzadu na ocase spojují v jediný nepárový kýl. Od krokodýla se liší tím, že při uzavřené tlamě nemají viditelný 4. zub dolní čelisti, který zapadá do jamky v čelisti horní.

Rozšíření

Vyhledává břehy pralesních, pomalu tekoucích řek i jejich klidné přítoky a přilehlá zátopená území savan, močály a zarostlá jezera. Vyskytuje se ve Střední a Jižní Americe.

Aktivita

Kajman většinu dne tráví buď na souši, kde se vyhřívá, nebo nehybně ve vodě. Aktivní začíná být za soumraku a v noci.

Způsob života

V teplejších dnech neopouštějí vodu a v období sucha se zahrabávají do bahna na dně.

Potrava

Potrava je různorodá, od korýšů a měkkýšů přes ryby, obojživelníky a plazy až savce velikosti jelíneků a vepřů. Menší kajmani do 1 m upřednostňují bezobratlé živočichy, příp. ryby a malé savce.

Rozmnožování

K páření dochází ve vodě. Samice naklade 20-50 vajec do hnízda, které si dělají z rostlinných zbytků o rozměrech asi 117x105x45cm. Samice aktivně chrání hnízdo. Mláďata se zdržují i déle než rok po narození u samice.

Délka života

Dožívá se 25–35 let.

Zajímavost

Je schopen tolerovat i mírně slanou vodu. Má výborný sluch i čich. Vydrží až hodinu pod vodou a až 6 měsíců bez potravy.

Plazi – krokodýli

Kajman brýlový

Odpověz na otázky a správné odpovědi **zakroužkuj** (některé odpovědi nalezneš na mé informační tabulce, pro ostatní odpovědi si mě musíš důkladně prohlédnout):

1. Krokodýli po sežrání své kořisti pláčou? Ano Ne

2. Odkud pocházím? _____

3. Samice kajmana rodí přímo živá mláďata? Ano Ne

4. Krmí mě tady v Zahradě každý den? Ano Ne

5. Proč ležím dost často bez hnutí?

a) Nahřívám se, a tak získávám energii

b) Tat'ka řekl: „Štronzo!“

6. Hádej, jak dlouho vydržím pod vodou?

10 min

30 min

60 min

120 min

7. Dokážeš mi spočítat, kolik mám drápů na noze?

Přední L+P _____

Zadní L+P _____

8. Mám stejně drápů na předních i zadních končetinách?

Ano

Ne

9. Věříš mi, že někteří mí příbuzní využívají na čištění zubů živý kartáček?

Ano

Ne

10. Kdo je největší nepřítel kajmana?

11. Pozorně si mě prohlédni, zamysli se a napiš, proč se jmenuji brýlový?

Pracovní list č. 12: Plazi – krokodýli - starší – řešení

Přečti pozorně a odpověz:

- 1. Krokodýli po sežrání své kořisti pláčou?** Ano, skutečně jim tečou z očí slzy, není to však projev lítosti, ale způsob, jak se zbavit přebytečné soli.
- 2. Odkud pocházím?** Původem jsem Američan.
- 3. Samice kajmana rodí přímo živá mláďata?** Ne, samice klade vejce do hnízda.
- 4. Krmí mě každý den?**

Ne, dostávám jednou za týden, někdy i jednou za dva týdny. Díky tomu, že dokážu účinně využívat sluneční záření, vynakládám jen minimum energie na zahřívání organismu. To také znamená, že nemusím tak často přijímat potravu.

5. Proč ležím dost často bez hnutí?

Plazi nemají stálou teplotu těla, proto se musí spoléhat na okolí, aby ji udrželi v rozmezí od 30 do 35°C. Teplokrevní obratlovci (ptáci, savci) udržují svoji stálou tělesnou teplotu požíváním potravy, která slouží jako vnitřní palivo k produkci tepla. Tento rozdíl objasňuje, proč musí teplokrevní obratlovci pravidelně přijímat potravu, zatímco plazi jsou schopni přežít dlouhé přestávky v krmění. U hadů mohou tyto přestávky trvat několik týdnů nebo i měsíců.

6. Hádej, jak dlouho vydržím pod vodou?

Vydržím, až 60 min pod vodou.

7. Dokážeš mi spočítat, kolik mám drápů na noze?

Přední tlapy mají 10 drápů, zadní 8 drápů.

8. Věříš mi, že někteří mí příbuzní využívají na čištění zubů živý kartáček?

Například čejka trnitá se pohybuje u otevřených čelistí a zobákem vybírá zbytky mezi zuby. Čejka se nasytí, a přitom vyčistí majiteli zuby, o které se jejich majitel nedokáže sám postarat, protože nemá pohyblivý jazyk. Zároveň pták odstraňuje z tlamy pijavky a jiné cizopasníky.

9. Kdo je největší nepřítel kajmana?

Největším nepřítelem je člověk, který je loví pro kůži, a mláďata kajmanů vycpávají a prodávají jako suvenýry.

10. Pozorně si mě prohlédni, zamysli se a napiš, proč se jmenuji brýlový?

Název je odvozen od hřebene mezi očima, který připomíná obroučky brýlí.